

Szerkesztési iroda:

uri-utca, Lukács-ház 9. sz. alatt

balra, hová a lap szellemi részét

illető közlemények intézendők.

Bérmonten levelek csak ismert

kezektől fogadtatnak el.

Kiadó hivatal:

Rényi Lipót könyvnyomdája, hová

a hirdetések, előfizetési pénsek és

kiadás körüli panaszok bérmentve

intézendők.

ALFÖLD

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési feltételek:

Helyben	Vidékre
Egész évre 12 ft	Egész évre 14 ft
Fél évre 6 ft	Fél évre 7 ft
Negy. évre 3 ft	Negy. évre 3.50.

Hirdetmények díja:

6 hasábos petitor egyasori hirdetésnél 6 kr. s minden következőnél 4 kr. Bélyeg-díj külön 30 kr. Nyílt-tér sora 15 kr.

Arad, augusztus 8-án.

(T.) A legdrasztikusabb események oly váratlan rohamossággal követik egymást, hogy szédítő hatásuk alól a közvélemény fölcusadni sem bír. A harcztéren néhány nap óta beállott fordulat megvalósította, mit legelőbb lehetetlennek hittek: a francia fegyverek kudarcot valósítottak, a gloire ölen dédelgett hadsereg több ízben roppant vereséget szenvedett, s egészen az ország belsejébe a Moselig vízszávonulni kényszerítettett.

Bármely részhez vonzódik az egyéni rokonszenv, azt constátálnunk kell, hogy a francziák veresége igen depresszív benyomást okoz közönségünknek, de távolról sem a német nemzet elleni gyűlölet vagy III. Napoleon iránti előszeretettől, hanem egyedül azon aggodalomból: hogy a győzelmes porosz hatalom az oroszral szövetségbe, könnyen saját monarchiánk nyakára is hághat s ezzel a magyar nemzet önállása is romba dől.

De még azok is, kik a háborút minden iszonyaival előidézett napoleonizmus iránt lángoló gyűlölettel viseltetnek, megdöbbenve állnak a bekövetkezett catastropha előtt, mert a porosz hadak ily gyors s fényes győzelmét még sem hitték lehetségesnek. Kik ennek örülnek, ezzel indokolják porosz hajlamukat, hogy épen akkor remélhető a háború helyhez köttetése s gyors vége, ha a francziák megveretnek, mert akkor egy harmadik hatalom sem kénytelen beavatkozni; míg ellenben ha a poroszok leveretnek, Oroszország karjaiba vetik magokat, s ekkor kész a világháború.

Nem akarjuk vitatni, melyik nézet alaposabb, sőt elismerjük, hogy mindkettő mellett s ellen számos érv idézhető; de az az egy bizonyos: hogy mi mindazokat ellenségeinkül tekintjük, kik közvetve vagy közvetlenül az oroszral szövetségbe működnek. Halálos ellenségünk barátja nem lehet a mi barátunk is, s bármily hatalmas legyen az orosz szövetsége, mi utolsó emberig harcolnánk ellene, ha államunkra törne.

Lehet, hogy bizonyos esetre a berlini és sz. pétervári kormányok között létezik titkos szövetség, de azt is el kell ismerni, hogy Oroszország addig hajszálhíra sem szegte meg ünnepélyesen hinyilatkozott semlegességét, megígérve, hogy azt nem is szegi meg, míg Ausztria szintén ki nem lép semlegességéből. Ha a Bécsből érkező megbízható tudósítások s egyéb jelekből azonban következtetni lehet, a francia-olasz-osztrák szövetség sem mese, s adott esetben Ausztria kész Franciaországot segíteni.

Legkisebb kétséget sem szenved, hogy irányadó helyen a hajlam ily politikára meg volt; hogy azonban ma, a francziák roppant veresége után ebbeli szándékukkal föl fognak hagyni, azt hinnünk s remélnünk kell, vagy — kétségbe kellene esnünk a monarchia élete s az osztrák diplomácia józan eszének teljes hiánya fölött.

Mit is remélhet Ausztria-Magyarország egy megvert Franciaországtól, vagy épen egy Napoleontól, ki ugyszólvá máról holnapra császár, s lehet holnapután száműzött s megátkozott kalandor, ki nemzete jó hírnevét, szeplőtelen katonai dicsőségét beszennyezte? Észszerű volna-e, a francziák barátság miatt a közvetlen szomszédunkban levő Poroszországot kárlehetlen ellenünkbe tenni, azonfelül, hogy így közvetlen az orosz is nyakunkra csödütenék?

Ne feledjük egy perczig sem, bár hogy érzünk is magunkban, hogy bár mint dől el a harci koczka, mi sem mit sem nyerhetünk, de mindent veszthetünk. Ha valaha, most kell óvatosan mindent kerülnünk, mi részünkről provokációnak ítéltetnék. Tetszik vagy nem tetszik nemzeti hiúságunknak, az adott viszonyokkal s a mi szerencsétlen bel-

körülményeinkkel számolnunk kell, és a szó teljes értelmében semlegeseknek maradnunk, akárhogy szeressük a francziát vagy porost.

Ha mi senkit nem bántunk, nehezen lehet, hogy minden ok nélkül megtámadtunk s így a sors kedvezése mellett óvatossággunkkal könnyen elérhetjük, hogy a jelenlegi nagy krízisből is sértetlenül fogunk kivergődni. De ha Ausztria a katonai pártra hallgatva, egy lépést tesz a semlegesség határán kívül, ő is, mi is el vagyunk veszve.

Ily körülmények közt különös megnyugtatónkra szolgálnak, miniszterelnökönk — ezen óvatos diplomátát — közvetlen ő felsége közelében tudni.

Pest, aug. 8.

(?) Nehány nap óta az a hír keringett, hogy az osztrák-magyar határszéleken mindent erődtéseket szándékozik tenni, mi természetes milliók és milliókba kerülne az államnak, anélkül, hogy arra szükség volna. Megnyugtatónk constátáljuk, hogy ez az egész terv egyaránt osztrák tábornok félénk képzelődésének szüleménye, mi a Bécsben tegnapi minisztertanácsban simpliciter elvetett.

Az osztrák-magyar birodalom semlegességével a berlini hivatalos tollak még mindig nincsenek megelégedve. Legújabbán azt állítják, hogy egyenesen Sándor, orosz császár erélyes fellépése teríté szre a bécsiakat, kik a pétervári kormány fenyegetései folytán végre oly állást foglaltak el, mely nem aggasztó Poroszországra. A „Br. Z.“ egy officiosus leveleszje azt írja, hogy Beust gróf ismert sürgönye a birodalom semlegessége ügyében Pétervárt nyugtalanítást idézett elő, s a császár egyenesen felhívta Ferencz József ő felségét, hogy „az osztrák politikába valamivel több világosságot hozzon. Ausztria semlegességének biztosítása — írja a nevezett lap — természetesen nem a bécsi kormány állításában, hanem főleg Oroszország magatartásában fekszik. Sándor orosz sohasem fogja megvárni, hogy Ausztria Franciaországra javára intervenáljon. — Mi nem képzelhetjük azt, hogy mi jogosítja föl az orosz császárt Poroszországgal és mivelünk szemben a deus ex machina szerepére, de kétségtelennek tartjuk, hogy a birodalom becsületes semlegességét követend mindaddig, míg az életérdekeivel összefér.

A rajnai háború még eddig nem fenyegeti Ausztria és Magyarországot, s ennél fogva a leghelyesebb politika a szoros semlegességet fenntartani.

De a fegyvertelen semlegesség minden felesleges készülődést kizár, mert azok egyrészt a külhatalmak szemében provocatiónak tűnnek fel, másrészt a már is elviselhetlen deficitet tetemesen növelik.

Olasz lapok Garibaldi következő levelét teszik közzé:

Caprera, jul. 18. 1870.

Kedves Pantaleon! Fambria a kellőnél nagyobb tisztességgel részesítettél, midőn oly sokat írtak róla. Most azonban már komolyabb dolgokkal kell foglalkozni. Azt tanácslom tehát, hogy a vörös ing alatt legyünk nyugodtak, mert másként vizslál törhetne ki, és fegyvereinket egész erővel fordítsuk Napoleon ellen. Ezt minden polgárral egész erélyel meg kell érteni, s nekik ezen fölül megmondani, hogy Olaszországra nézve nem lehet nagyobb gyálság, mintha a decz. 2-dikát segitenék. Legszívesb üdvözlömetet családja és milánói barátainknak. Örökre az öné. Garibaldi.

Franciaország és Ausztria.

A bécsi „Presse“ e hó elején, mint programot közlő, egy a politikai eseményekbe teljesen beavatott férfi emlékiratát a „Jour. Offic.“ ugyanaz napi számában ugyanazt teszi, mintegy a császár politikájának igazolásul. Hogy mindez ugyanazon egy nap történet, az lehet a véletlen játéka is, de azért szintén figyelmet érdemel, mert hiában, a diplomaták nagyon ravaszok, a főfőtosság azonban abban rejlik, hogy a két lap közleménye oly összhangzó, miszerint a cél iránt legkisebb kétség sem foroghat fenn.

A bécsi „beavatott“ egész nyíltsággal — a mi mindenesetre szép tőle — azt mondja, amit már különben ugys tudtunk, hogy nagy csoda leendő, ha Ausztria a jelenlegi háború folyamata alatt nem fog fegyvertrágni. Ebből kiindulva, a következő eshetőségeket veszi szemügyre: Ha Napoleon megvereték, úgy Olaszország a megkötött egyezmény folytán Poroszországgal ellen indul, de ekkor Ausztria is Poroszországgal ellen fordul, mert Poroszország Ausztriát szét akarja rombolni, tehát nem anektálni. — Bécsben tehát tisztában vannak magukkal az iránt, hogy Franciaország megverésével mi következhetik be. Franciaor-

szág ellenben — mond az államférfi emlékiratában — Ausztriát erősíteni kívánja s Ausztriának ezért kell Franciaország nézetét támogatnia. Ha tehát az az eset állna be, hogy Ausztria Olaszországgal Franciaország segítségére sietne, Ausztria egész hatalmával oly németországi szervezési formára törekednék, mely az egyes német törzseknek szabadd rendelkezésük s autonómiájuk alapján teljes védelmi erőt kölcsönöz.

Ez lenne terve Ausztriának Németországot illetőleg.

A második eshetőségre térve át, a két említett lap azt állítja, hogy Franciaország leginkább azért bocsátkozott a háborúba, hogy Ausztriát erősítse. A francia hivatalos lap egész határozottsággal azt mondja, hogy a francia császár eszméje oda irányul, miszerint Ausztria erős helyzetének a német népek közt való fenntartásával Németországot a szarnakságtól megóvják. Ha Napoleon győz, úgy ez eszmét valószínű fogja a „Jour. Offic.“ biztosítása szerint a „Presse“ államférfia ez eshetőséget kommentálva, így fenyegetődnék: Ha Franciaország győzelmét másképpen akarná felhasználni, mint fennebb jeleztük volt, ha t. i. német terület által országát nagybítani vagy porosz szövetség helyett francia szövetséget akarna létesíteni, úgy ez esetben Franciaország ellen a Poroszország segítségére sietünk, mert azt megengedhetjük ugyan, hogy Franciaország bennünket erősítsen, hogy német szövetséget létesít, hogy Poroszországot visszanyomja, de a német szövetséget francia védnökség alatt a Franciaországnak a német tartományok által való nagybíttatását nem tűrjük.

Ausztria s Franciaország közt tehát az egyetértő eljárás a következőkben lenne megállapítva:

I. Németországnak foederatív szervezése, mint védelmi erő az egyes német törzsek autonómiájának megerősítése mellett s Ausztria nagy helyzetének Németországban leendő fenntartásával. II. Ha Franciaország az osztrák-francia programot saját fegyvereivel kitudja vinni, úgy Ausztria, anélkül, hogy a háborúban részt venne, Németországban leendő „erősítését“ mint ajándékot kapja Franciaországtól. III. Ha Franciaország az osztrák francia programot saját erejével nem tudja kivívni, úgy Ausztria s Olaszország segítségére sietnek.

Ez tehát megmagyarázza, hogy Ausztria miért fegyverkezik.

A félh. porosz „Prov. Corr.“ írja: Múltan tekinthetünk megelégedéssel el jó reménnyel a dolgok eddigi állására. Alig 14 napja kezdtünk s már is egész hadseregünk teljesen felszerelve, kész a harc megkezdésére és pedig nem a Rajna mellett, mint rövid idővel ezelőtt még mindenki hívta, hanem Németország legszélső határain, el levén határozva, a német terület minden talpalatnyi földjét megvédeni, sőt talán a harcztér az ellenség országába tenni át. Ez több mint a megnyit eleitől fogva reményelni mertünk és mindenestre igen kedvező kezdet. Győzelmi reményeink ezenkívül teljesen a hadseregben való bizalmunkban rejlenek, s e bizalmunk az eddigi események teljes mértékben igazolják. Az ellenséggel való minden eddigi találkozásunkban löfgyverek előnyei kiténtek a francziákéi felett, s még inkább kitűnt katonánk kitartása, nyugalma és ügyessége. Így jogosult bizalommal tekintetünk a jövő csaták elé. Mig néptünk (t. i. a porosz) teljes bizalommal várja a francia határokon történendők, sokan aggódnak, hogy talán a francia hajóhadnak, mely jelenleg a keleti tengerben van, sikerülend nemcsak nagy pusztításokat vinni véghez, hanem az egész hadviselést paralyálni. Mindaddig a francia hajóhad erélyes beavatkozásától félni nem lehet, míg a francziák nem rendelkezhetnek oly sereggel, melyet partra tehetnének. Különbön partjainknak, természetesen kivéve azt, hogy az üzletforgalom meg van akadályozva, nincs mit félnünk, mert a kormány a partlakosság segédelmével mindenütt elegendő intézkedéseket tett a francziák partraszállásának megakadályozására.

A harcztérről.

Már a weissenburgi ütközet, a két elléges hadsereg döntő összecsapásának a véres előtérka, azon idő óta, midőn arról az első hírek érkeztek, folytonos izgatottságban tartá a közönséget. Mig a francia táviratok, melyek a másik részről is világot vethettek volna e dologra, nem ládtek egészen kimerítő tudósítást; midőn porosz részről már nagy örömmel érezték világunkban, hogy a koronaherceg Wörthnél MacMahon sereget teljesen megverte. A legújabb táviratok pedig a francziáknak teljes leveretését a döntő csatában, és a poroszok előnyomulását Nancy és Metz felé, hozzák tudomásunkra.

Weissenburg a Lauter-vonal egyik főtámaszpontja: a másik Lauterburg. Az első egy régi erősség, mely pusztulásnak engedettett át; de lánczai azért még mindig elég jó karban vannak, melyek szükség esetén könnyen megerősíthetők, s jkkor mögöttük igen előnyös védelmi álláspont

foglalható. Weissenburg a Lauter-síkon fekszik. Délre emelkednek tőle a Vogesek, melyek 1 1/2 — 2 mérföldnyi széles lánczolata, a Bas-Rhin és Haut-Rhin departementokat, a Moselle, Meurthe és Haute Saone departementoktól elválasztja. A Lauter-vonal annyiban bir strategikai fontossággal, amennyiben ennek birtoka a Vogesek keleti részén fekvő csapatok érintkezését a metzi táborral lehetségessé teszi.

Ezen vonal a weissenburgi ütközetben német haderő által áttörött.

A porosz déli hadsereg tulnyomó erővel támadta meg a francia jobbszárny (MacMahon hadteste) Weissenburghoz előtolt hadosztályát. Ezen tulnyomó erő óriási aránytalanságot tüntetett fel a szemben állt erők között. Az ütközetben ugyanis, — a porosz koronahg ssemei előtt, — porosz hivatalos forrás szerint, három hadtest, (as V., XI. porosz és a II. bajor hadtest) vett részt; szemben állt vele pusztán Douay hadosztálya. Számokkal nehezebb volna kitüntetni ezen aránytalanságot, de világos lesz azonnal, ha a katonai szervezést vesszük figyelembe. Egy hadtest ugyanis rendszeresen 2—3 hadosztályból (divizio) áll; a német haderő tehát, mely Weissenburgnál támadott legalább 6—9 hadosztályból állt. S ez képvisel a német hadsereket szerint 60—80—100,000 embert.

A két hadakosó fél a weissenburgi ütközet után, úgy látszik, mindent elkövetett, hogy egyik a másikat nyílt ütközetben tulszárnyalja. A haderők mindkét részről teljesen kifejtve a hadállásukat elfoglalva, álltak egymással szemköt. A megindult nagy hadműveletek menetéről a következő táviratok érkeztek:

Bécs, aug. 6. A „N. Frbl.“ a weissenburgi csatára vonatkozólag egy tudósítást közöl, mely azt mondja: Pelbe hadosztályának szárnya a centruma az erdőszélén megtámadtatott, ugyszintén gyors roham által egy csapat turkos elfogatott. A foglyok meg aztán is borzalmat keltőleg késekkel védelmezték magukat. Douay osztályparancsnok, ki a Montmarie osztály fölött szemlét tartott, a tízedik vadászszázalójjal s kilencz hadosztályal ütközetbe rohamt, melyek egyszerre támadtak. MacMahon jókor segítségére (?) érkezett. A francia hadsereg Douay osztályparancsnok hősiessé bátorasága föllelkesítette.

München, aug. 6. A koronaherceg főhadiszállásáról Schleichenből, megbízható tudósítások érkeztek. Ezek szerint legkésőbb vasárnapig nagy ütközet várható. A francziák fő erejüket Frigyes Károly herceggel és Steinmetz tábornok hadtestével szemben koncentrálták; a francziák részéről támadás ott várható, mert a koronaherceggel szemben csak MacMahon hadteste áll, a melynek a Vogesek hegység lejtőig vissza kellett vonulnia. A francziák jelentékeny hadosztályokat koncentrálnak a figyelő hadtest ellenében, Freiburg közelében.

Berlin, aug. 6. Egy hivatalos sürgöny a osatatról jelenti: A koronaherceg tegnap az előrenyomulást Weissenburgon át folytatá anélkül, hogy komolyabb ellenállással találkozott, több francia falun haladt át hadseregével, melyek telve vannak sebesültekkel, ezek közt van az 50-ik ezred ezredese. — A francziák Saarbrücken városát félbenszakítás nélkül granatokkal lövöldözik.

Berlin, aug. 6. 1 óra 45 p. éjjel. Egy újabban érkezett győzelmi híre nagy tömegekben gyűlt össze a nép a királyi palota előtt. Bonin tábornok, Morn rendőrősnökkel megjelen az erkélyen és ezeket adja köz tudomásra: „A király táviratoztatja, — hogy a koronaherceg Wörthnél MacMahon tábornokot teljesen megverte, az ellenség Rohrbachig vettettett vissza.“ Roppant lelkesedés, egerászó hurrah kiáltások.

Hét órakor este 400 foglyt vonult keresztül a városon, ezekkel szemben a közönség magartása jóakaró volt.

Ugy látszik, francia részről azon taktikát követik, mely szerint az ellenséges haderő egyik szárnya által kivívott előnyöket nem sokba véve, a főtámadást a porosz haderő zöme ellen akarják irányozni, és ennek megveretése által a diadalmasan előnyomuló hadsapatokat is visszavonulásra hiszik kényszeríthetni. Déli Elzászból tudvalevőleg a csapatok mind felvonattak; éjszaki Elzászban pedig talán csakis MacMahon hadteste áll, melynek hogy a Strassbourg-Lauterburg-és Weissenburg háromszögű területet uralhassa, szétszórva kellett lennie, és így annak egyes osztályai az ellenséges haderő tulnyomó ereje által a szétverés veszélyének voltak kitéve. Ehhez kell még venni, miszerint az előőrsi szolgálat is igen hanyagul kezeltetett, úgy hogy, — párisi táviratok szerint, — Douay hadosztálya csakis midőn nyakukon volt az ellenség, vették észre magukat; míg az ellenség a francia táborzási helyet határoló erdő által eltakarva, észrevétlenül nyomulhatott előre.

Ha a francia haderő zöme a Saar-vonalon van összpontosítva, akkor a koronaherceg előnyomulása végzetessé válhatik a francziák haditervére. A koronaherceg Bitschen keresztül, miután MacMahon itt sem volt képes feltartóztatni, két nap alatt elérheti Saar-Gemündet, baloldalt a badeni és rajnai erős hadtestek fedezendik

a Strassbourgban jöhető megtámadás ellen, és még ezen hadtestek nélkülözésével is marad annyi hadereje, hogy a francia hadsereg zöme ellen indított döntő csata színhelyén kellő időben megjelenhessen. . . .

A csatáról jött újabb tudósítások „Legújabb” című rovatunk alatt olvashatók.

Hyacinth atya tiltakozása a csalhatatlanság ellen.

A híres Hyacinth atya a „Journ. des Deb.”-hoz intézett egyik levelében következő tiltakozást emel a pápai csalhatatlanság ellen: „Minden katolikus előtt ma egy komoly kérdés merül fel. Beleegyezzenek-e a pápa csalhatatlanságának kinyilatkoztatásába, avagy szabadságukban áll annak nem vetni magukat alá? Készségkivált egyházunknak e tekintély sajátos jelleme és egyszersmind azon principium, mely hitünk felett uralkodik; de éppen azért szükséges a látszólagos és valódi tekintély, a vak és értelmes megfontolt alátételtől különbözőt tenni.

Ezen kérdést így lehet körülírni: törvényes-e a vatikáni zsinatok tekintélye, vagy más szavakkal, bírja-e a mostani zsinat az oekumenikus zsinatok tulajdonságait?

Ezen tulajdonságok elsője a szabadság. Dacára a titoknak, melybe a zsinat belső munkálkodását takarni akarták, mintha olyanok egyike lett volna, melyekről az evangélium mondja, hogy a sötétiséggel áll rokonságban, mégis világosság lett és ezután még inkább lesz világosság.

Ismerjük az annyi kitűnő püspök által ismételt tiltakozásokat, kik a katolicizmusnak legtekintélyesebb és legfelvilágosultabb részét képviselik; ismerjük az utolsó oly tiszteletteljes és egyszersmind határozott iratot, mely által tagadó szavazatukat fenntartva, az annyira megbecsült csatáról való visszavonulásukat igazolják. A világ nem ignorálhatja többé, a méltóság, sőt még a komolyságnak is mekkora hiányával kezelte a hitnek nagy érdekait azon majortás, melynek tényleges és illusziós összejáratását és melynek megalkotott elnyomási törekvéseit a régi konciliumokban nem tűrték volna meg.

A zsinatok oekumenizálásának egy másik és nem kevésbé fontos feltétele, hogy az egyházról, mint ilyen ismertessék el. A zsinatok nem az a feladata, hogy új hittételeket szabjon a hívőknek, hanem, hogy a régieket fenntartsa, és azokat, ha szükséges, praecizozza. Mindenképp a püspökök az illető egyházak és az általános egyház hagyományos és történeti hitének tanai, és az ő itéletük már előlegesen is meghatározva ezen bizonyosság természetét által, csak azon igazságokra törekedhetik, melyeket mindig, mindentől és mindenki által. De ha megtörténne, hogy jogosultságukat túllépjék, az egyház nem ismeri el hitüket az önkényes munkában, melyet véghez vittek, és a zsinat tekintély nélkül maradna.

Ilyen kritizmusok elég példái van, és hogy csak egyet hozzak fel, a történet feljegyezte Solencia és Rimini névű és csaknem általános arretnekéget, midőn akkor a világ — hogy sz. Jeromes szavaival éljek — sohajtott és megijedt a felett, hogy áriánussá lett. A vesztő a jelen órában nem csekélyebb, és ha a zsinat egyik legkitűnőbb bírnoka Kenniknek hinni lehet, az egyház nem ismert soha ennél nagyobb.

Ilyen pillanatokban a legutolsó kereszténynek is kötelessége saját és mindnyájuk hitének védelmére szót emelni. Mi engem illet, belőleg kényszerítve érzem magam, érzem kötelességet teljesí-

teni és — mint a próféta mondja — lelkeket megszabadítani.

En tehát tiltakozom a pápa csalhatatlanságának állítólagos dogmája ellen, úgy a mint az a római zsinat okmányában foglaltatik. Mert katolikusként vagyok és az is akarom maradni, tiltakozom egyúttal tan ellen, mely a hívőkre erőszakolódik, mely az egész egyház örök előtt ismeretlen volt, mely a számos és kitűnő theológus által elvetetik, és mely nem szabályos kifejtés, hanem az egyház alkotmányában és a hitnek változhatlan szabályaiban radikális változtatást foglal magában.

Mivelhogy keresztény vagyok és az is akarok maradni, egész lelkemből kikelek azon csaknem isteni tisztelet ellen, melyben egy embert részesítenek, kit hitünkben, akarom mondani cultusunkban úgy állítani fel, mintha saját szemé-lyében egyesítene a hatalmat, mely az evangélium szellemével ellenkezik, melynek ő szolgálja, és a csalhatatlanságot, mely ellenkezik az anyaggal, melyből ő mint mi, keletkezett. IX. Pius egyik leghíresebb előde, nagy Gergely vonakodott „az összes kereszténység püspöke” neki felajánlott címet elfogadni, melyben ő az Antikrisztusnak egy jelét látta; vajjon mit mondhatott volna ő a csalhatlan pápa címre?

Múlt év szeptember 20-án irtam a zsinatra vonatkozólag a következő sorokat: Ha azon ag- gályok, melyeket én nem akarok osztani, való- sultnak, ha a magas gyűlésnek nem leendő több- babsága, mint mennyi készségeseiben tanúsított, ha egy szóval meg fog fosztatni az oekumeniai zsinat lényegesebb jellemétől, úgy isten és emberek fognak felhívni, hogy más gyűlést kívánjanak, mely valóban a szentlélekben és nem pártszellem- ben lesz egyesítve, és mely valóban az egész egy- házat, és nem az egyik halgatását és másikat el- nyomatását fogja képviselni.

En ma ezt kiáltom, és egy valóban szabad és egyszersmind zsinatra apellállok. És most is mint mindig, látni vélem fel. Az emberek igen tebe- tetlenek, hogy az igazságot és jogosságot győze- lemre juttassák; keljen fel isten és vegye kezébe az ügyet és ítéljen. A zsinat, melynek a világ- ság és békeművének kellett volna lennie, a söté- tiséget még sötétebbé tette és a keresztény vi- lágbán az egyenlőséget keltte fel. Mint egy ir- tóztató viszhang felel neki a háború a társadalmi világban.

A háború isten ostroma, de midőn megfenyíté- stül szolgál, nem készítheti el a gyógyászert is? És midőn a régi épület összeomlik, nem készí- theti-e elő a helyet, melyen az egyház isteni je- gyese az új Jeruzsálemet fogja felemelni?

Páris, jul. 30.

Hyacinthe testvér.

Türr tdk. levele Bismarckhoz.

Excellentiád bizonyosan emlékezni fog még 1866. jun. 10. és 11. napjaira, midőn egy háború eshetősége fölött beszélgettünk Poroszorszá- g Ausztria közt. Vagy ha emlékezete gyöngült vo- na, szabad legyen annak néhány, azon helyise- gekre vonatkozó részlettel segélyre jönnöm, a hol ama beszélgetések történtek. Az emlékező te- hetséget gyakran elősegítik az ily külsőleges részletek, s egy ismert helyiség neve nem ritkán csodálatosan felfrissíti azon egész eszmekör, mely- lyel az véletlenül összeköttetésbe jutott.

1866. jun. 10-én szerencsés voltam Excel- lentiáddal este dolgozó szobájában beszélgetni, jun. 11-én pedig egy órát töltöttünk együtt az ön kertjében. Exc. igen aggodott azon háború kime- netele fölött, mely éppen akkor kezdődni volt. Így szólt hozzám: „Ah, csak Napoleon császár akar- na, könnyű volna nekünk ez a háború: a császár könnyen elfoglalhatná magának Belgiumot, sőt Luxemburgot is, és szabályozhatná a francia ha-

tárokat. Mindezt javaslatba hozta Napoleon csá- szárnak, de ő nem akart bele bocsátkozni. Ha ön Párisba megy, kérem, mondja el mindezt Napo- leon hg. ő felségének.”

Igy nyilatkozott előttem Exc. 1866. jun. 10. és 11-én. — Midőn a háború után 1867. február- ban, egy keleti küldetésből visszatérőben ismét beszélgettem önnel, Exc. előtt azon nézetemet fe- jeztem ki, hogy Németország egyesítése csak ak- kor mehetne teljesre, ha Poroszország elha- tározná magát Károly Albert példáját követni, ki 1848-ban nem többé Sawoya, hanem Olaszország nemzeti zászlaját lobogtatta, és országának sza- badelvű alkotmányt adott. De azt látjuk — foly- tatám — hogy Poroszország mindenütt a porosz zászlót lobogtatja, és a szövetségnek oly alkot- mányt ad, mely kevésbé szabadelvű, mint bár- mely más alkotmány a német tartományokban.

Exc. azt felelte erre, hogy ez mind igaz, és sajnosak a prussificálási vágyak, melyek Vilmos király kormányát jellemzik, de Exc. nek nem áll hatalmában azt ismét jóvá tenni, amit a király s a nagyporosz párt okoztak.

Ausztriára nézve azt mondtam, hogy e hatal- masság talán mégis oly engedményeket ad Ma- gyarországnak, melyek az ország kívánatainak megfelelnek. Erre Exc. kétségét fejezte ki előttem, s hozzá tette: „Ausztria mindig Poroszország ja- vára dolgozik. Nézze ön a gasteini s a nikolsbur- gi békét. Ausztria cserben hagyta szövetségeseit, és alkalmat nyújtott nekem, hogy velük szövete- ségre lépjek. Legyen ön meggyőződve, hogy az az osztrák concessió Magyarországot ki nem elégíti, én mindent elkövetek, hogy ön haradjának segíthessek, hogy teljes függetlenségét kivíjja; sőt elő fogom segíteni Magyarország terjeszkedé- sét kelet felé.”

Ezekre azt bátorítottam excellentiádnak vá- laszolni, hogy Magyarország nem táplál hódosítási vágyat, de biztonságára szüksége van Lengyelor- szágról helyreállítására, miáltal porosz részből is elégtételt szolgáltatnak e némes országnak. Excel- lentiád erre azt felelte: „Poroszország sokat kész tenni Magyarországot és az alduai országokért, de Lengyelországról nem lehet szó, miután Po- rozország nem nélkülözheti Oroszország bará- tságát.” Beszéd közben excellentiád áttért a fran- czia hírlapok heves kikeléseire, melyekre panasza van, és hozzátette: „Franciaországgal békén aka- rok élni és egyáltalán nem akarok a francziákkal háborút. Napoleon császárnak köszönhetjük leg- főképp fegyvereink győzelmét 1866-ban. A császár semlegessége és loyális magatartása által, me- lyekért semmi kárpótást nem kért, haditerünköt megkönnyítette, miért is kész vagyok Franciaor- szágot mindenben támogatni. De itt Berlinben elővigyázatosnak kell lenni, minthogy királyun- kat nem szabad elretteníteni (scheu machen). Ha azonban Napoleon császár valamely kívánatát írásbelileg nyilvánítaná, magamra vállalom kívá- natának néhány hó alatti valószínűségét. Ha például Luxemburgot akarná bekebelezni, csak teremten- magának Luxemburgban francia pártot, mely a Franciaországgal való egyesülést óhajtja. En azt sem fogom keresni, vajjon a lakosságnak többsége kívánja-e az egyesítést, hanem hallgatól fogom elfogadni a bevégzett tény. Mi Belgiumot illeti, sokszor mondtam és ismétlem: foglajja el Napo- leon császár Belgiumot! ha valamely kormány nehézségeket támasztana, szuronyainkat fogjuk ellene szegezni.”

Excellentiád tudja, hogy e szavakat Napo- leon császárnak elmondtam, miről önnek azon címzett alatt irtam, melyet excellentiád tárczába sajátkezűleg bejegyezt és melyet gondosan őrizök. E levelemben arra figyelmeztettem excellentiádat, hogy ha Poroszország darabokat akar szerezni Franciaországban, bizonyítsa be magatartása által, hogy politikájának célja egy szabad

Németország alakítása, és nem a porosz mili- tarizmus.

Az engedmények, melyeket Ausztria Ma- gyarországnak tett, jelentékenyek voltak, a nagy többség örömmel fogadta, és midőn magam husz évi számvetés után hazámat 1867. szeptember havában ismét megláttam, meggyőződtem róla, hogy Magyarország nagy többsége fejedelmével őszintén kibékült. Nemokára Konstantinápolyba és innen Belgrádba mentem. Ez utóbbi városban az olasz konsulinál, Slovasso lovagnál, ott találtam a porosz konsult, Lobareaut és a szerb senatus elnökét, Marinovicus urat. Politikai beszélgetésbe eredtünk. Ezalatt a porosz konsult Marinovichoz fordult, azt mondta, hogy Szerbia fegyverkezést erőlyesen, úgy, hogy a legelső kedvező alkalom- mal a Dunán és Száván átkelhesse, Horvátor- szágot, a Bácskát és Bánságot elfoglalhassa, és a poroszoknak, kik Csehországon át Bécsbe vonu- nának, segítségükre lehessenek, miatt másrészt az oroszok nyomulnának előre.

En azt jegyzém meg Lobareau beszédjére, hogy szavai sok gondolkodni valót nyújtanak, és hogy úgy látszik, mintha Berlinben a háború- programot 1866. óta teljesen megváltoztatták. A porosz konsult erre ugyan szavainak más értel- met igyekezett adni, de csak még inkább bele- bonyolodott. Midőn a szerb senatus elnökével ma- gamra maradtam, arról biztosított Marinovicus, hogy Szerbia ily merész vállalatra porosz bízta- sokra nem fogja magát soha elragadtatni, annál kevésbé, minthogy Szerbia sokat helyez arra, hogy Magyarországgal barátságos viszonyban maradjon.

Azt jegyzém meg rá, hogy mindkét ország: Magyarország és Szerbia érdeke kívánja, hogy a legnagyobb egyetértésben maradjanak, és hogy áldanom kell azon szerencsés véletlent, mely a porosz tervek egy részét tudomásomra juttatta, melyek bennem minden porosz rokonszenvet tel- jesen elfojtani képesek volnának.

Keltről visszatértem után, 1867. október havában, elbeszéltem ezeket barátimnak és honfi- társaimnak, miután szokásom szerint ilyeneket jegy- zékbe foglaltam.

Nem volt szándékom mindezekről a közö- séghez szólni, de miután látom, hogy excellen- tiád teleplezések által, melyek öntől indultak ki, és különösen a Benedetti-féle szerződés közzétételé- által ártatlannak akarja magát a világ előtt mu- tatni, becsületes háborúnak vélem azt, ha excel- lentiádnak ugyanazon nyilvánosság előtt küldöm meg e kis emlékeztetőt, melyhez excellentiád ap- pellált.

Magyarország hűn óhajtja Németországot szabadnak és nagyinak látni, de Magyarország nem fogja magát megzavartatni Poroszország által, mely Poroszországnak benső barátja. A magyarok a legelső fenyegetésre fejedelmük kör- lől fognak csoportosulni, mint a vész napján Mária Terézia alatt, hogy a hazát megvédjék.

Türr István.

Legújabb.

M a i n z, aug. 6. este 9 óra. (Hivata- los sürgöny.) A porosz hadoszlopok elő- csapatai 5-kén a Saar felé közeledtek. Ma reggel Kannecke tábornok az ellenséget Saarbrückentől nyugatra erős állásban ta- lálta a Spichenen melletti hegyeken s azonnal megkezdé a támadást. Az ágyu- dörgésre a Barnecker és Stülpnagel had- osztályok csapatai szintén oda siettek! Göben tábornok átvette a parancsokságot és igen heves csata után, sikerült a fran- czia Frossard-hadtest által elfoglalt tar- tott állást ostrommal elfoglalni. Francoia

TÁRCZA.

Fajgyűlölet.

A francia-porosz háború alkalmából.*

Róma és Carthago sokat versengtek a világ- hatalom felett. Az utóbbi érzé az előbbi hálátlan- ságát, s annak követ- eztebben elveszni volt kény- telen. Carthago fejedelmessége, Dido királyné volt az, ki Aeneást befogadta és többnemű párt- fogásban részesíté: Aeneas unokái voltak azok, kik egyre a Censo Carthaginem esse delendam”-féle kiáltásokkal állottak elő és makacs kitartá- sukkal azoknak érvényt is szereztek.

Ime a világtörténelem hálája; ime a politikai bölselem tényálladéka, mely azóta többször ismétlődött különböző változatban, de mindig a népek rovására, habár látszólag e vagy ama nemzetnek hasznát is hozott. A középkor e példát jól ismeré, és hosszú időszakok át érezte befolyá- sát, habár mitse tett ellensúlyozására és egy nem- zet esett áldozatul, egy büszke, nagy és dicső nemzet, melyet Európa és az egész kereszténység s ebből kifolyólag a műveltség iránt tanúsított áldozatkészségeért Európának szellemileg, anyagi- lag pártfogolni kellett volna. De hol maradt a hála, midőn ez áldozatkészségeért e nemzet még csak nem is részesülhetett ama műveltségben, melyért élt, vért áldozá; amiért az új és leg- újabb korban hanyagsággal, közönyvel, ázsiai renyhésséggel vádolták, ép azok, kiknek alkalmat adott e műveltséget maguknak minden kitelhető módon megszerezni?

Ime ismét a világtörténelem hálája a kereszté- ny szeretet és polgárosultság leple alá rejtőzve és ezt hordva homlokán. Azonban ne siessünk, mert e hálát az újkorban is ismételték és ismétlik napjainkban; évről évre, óráról órára, percről percre, szemünk láttára.

Az ember nem állhat ellen ily gondolatok keletkezésének, ha a jelen francia-porosz viszály- ra gondol. E két nép folyvást a polgárosultságot hordja száján, és valóssággal egyik tényezője a műveltségnek és mégis minő barbár eszközökhez folyamodik egymás megrontására, megsemmisí- tésére. Azt bihetnők, hogy a mindkét részből igénybe vett fegyverek halálhoz működése kö-

vetkezésben mielőbb el kell pusztulni ama sok százezer embernek, kik jószántukból vagy kény- szerítve most számbeszállanak.

Igaz ugyan, hogy e két nagy nemzetet — a francziát és poroszot — nem hálá csatolja egy- máshoz. Inkább versengtek egymással, semhogy alkalmat találtak volna egymást kölcsönösen há- lára kötelezni: de a polgárosultság közös és nagy érdeke köti őket össze, és mi volna ez más, mint támogatása émezelvnek, mely az emberi nem boldogítását tűzte ki célul. Franciaország min- dig hű szolgálja volt az elvnek, háborúban úgy mint békében és ez utóbbi áldásait a tudomány, művészet és irodalom mezején neki áldozta föl; elannyira, hogy éppen ez által költötte föl azom- sádjait és különösen a németek feltékeltségét. És e feltékeltség kettőzetett szorgalomra ár- kalá az utóbbiakat, kik utólrva a francziákat hozzájuk hasonló szellemi magaslatra emelkedtek, megszabadítva magukat a szellemi gyámság alól, de korántsem jutva azért még oda, hogy őket akár a tudományban, akár a művészetben vagy irodalomban nélkülözhetnék. Bátran állíthatni, hogy soha a történetben nem szerepelt nép, mely ellentétet hajlamai és vérmérsékleténél fogva oly jótékony kiegészítője lett volna egymásnak; mint a francia a németnek és viszont. Valóban, a ki csak az előbbi találekonyosság, ötletgazdag- ságát és könnyű finomságát ismeri és az utóbbi elemző tehetőségét, komoly kitartását és gyakran esetlen nehézségeket fontolóra vette: az aligha fogja tagadni az állítás igazságát. Holott ez ké- pezi a sűrűlőds követ a két nemzet között, s kü- lönség a legújabb korban e fajlagos sajátosság megakadása folytán lett a német nemzet oly kö- vetelő a többi nemzet irányában és tulajdonit ma- gának minden vívmányt az emberiség szellemi és anyagi haladásában egyiránt.

Göthe és Humbold ne a ismerték e követelést és soha sem jutott eszükbe főleg a francia nemze- érdemeit kisebbíteni; jölehet, hogy mindkettő nagy mennyiségben hordta szellemi kincsét ama palotá- ba, melyet a német cultura fenéséges eredmény- gyanánt tisztelt a világ. De mióta a kettő között Arndtnak eszébe jutott kérdeni, hogy: Was ist des Deutschen Vaterland? a feltámasztott nem-zeti érzületből kifejtett politikai öntudatosság vá- lóságos visszahatást idézett elő a németiség többi szellemi vívmányaira, és most a jelszó: ócsárolni a többi nemzetet, kétségbevonni érdemeiket, ne- vetségessé tenni irodalmukat, és a tudományban,

művészetben és irodalomban a németet állítani föl a tökély és bevégeztség netovábbja gyanánt, örök időkre!

Jó is volna elhittetni a világgal, hogy mindent a német kultúrának kell köszönnünk, hogy Né- metország nélkül műveltség nem is léteznék. Mert különösen nálunk is elterjedt és napról-napra erő- sebb gyökeret ver ama hit, hogy Németország a műveltség egyedül fátylavívője és a nagyobbra csak német lapok véleménye után tájékozódó kö- zönség egy része minden megfontolás nélkül veti magát e vélemény alá.

Göthe, ki Lessing után első volt a német szellem felszabadításában és a nemzeti irány első- rangu bajnoka Németországban, maga is fordított francziából és többször vett igénybe francia for- rásokat. Ha a tudományosságát illetőleg Német- országban a múlt század vége óta nagyon sokat tettek, úgy a Rijnán túl sem hiányzott amaz élénkség, mely minden irányban budítólag és termékenyítőleg hatott, és ki hinné, hogy ama fé- nyes eredmény után, melyet a nagy német írók előidézték, most mégis a francia irodalom ter- mékei uralkodnak a német színpadok nagy részét és forognak kézről-kézre beszély vagy regényalak- ban a németek között? Sőt a zenében is kiváló felkarolásban részesülnek a francia művek ama közönségnél, mely Mozarttal és Beethovennel di- csekedhetik. Ki merné tagadni, hogy a mindegyre rágalmozott Wagner Richard kivételével csak egy újabbkori zeneszerző is aratott volna annyi diadalt, mint Gounod Németországban? még pe- dig oly dalművűvel, melynek szövegét egy meg- csonkított német tragodia képezi. De hiába ille- tik a németek a szövegírókat oly váddal, mely Faust megcsonkítására és szétadarolására vo- natkozik: g alappal bir ugyan: a dalműre azon- ban a józan indokot teljesen nélkülözi. Mert senki sem állíthatja, hogy a szövegírók behatoltak vo- na a nagy tragodia szellemébe, de Gounod any- nyira visszatért a német, hogy különösen Margit alakját illetőleg, a német költő magaslataira emel- kedett. Ez teszi Faustot, mint dalművet annyira vonzóvá; ez nyitotta meg Gounodnak a művel- világ minden színpadát és szerzett nevének oly népszerűséget, minőt, a nagy zeneíráso- kat kivéve, alig mutathat föl német zeneszer- ző. — A szobrászatban, építészet- és festészet- ben a francziáknak a németeknél nincs mit irigye- lőnk és a sokszor említett Lübke a műirodalomban csak ama nyomdokot követi, melyet francia és

olasz elődei készítettek. Ha a németek itt Lübket állítják fel mint a gyanút, a franciák Taine-t mond- hatják magukéknak, ki mellett egy Rio egy Nette- ment, Pequidoux és mások, kik a napi lapok tár- czáit látják el e szakba vágó dolgozataikkal, szintén figyelemre méltó csoportot alkot képeznék. A németek azonban most csak német kultúrát is- mérnek és mit sem akarnak tudni a többi nem- zetek érdeméről. Ime az olasz művésztől is csak amugy féláltról beszélnek, habár sok viz fog lefolyni addig a Rijnán, míg Németországban ama fenéséges korhoz hasonló jövő virul fel, melyben Olaszországban, Velencében és Róma- ban egyidejűleg Bellini, Palma, Georgino, Tizian, Paolo, Veronese, valamint Angelo Mihály és Rafael éltek. — Sajnátságos, hogy a német nem- zet politikai öntudatosságának fejlődésével arány- ban kezdi feledni ősi szép érdemeinek egyi- két, a szerénységet és méltányságot. Az ember csaknem arra a meggyőződésre jutathat, ha el- lenkezőjéről meggyőződve nem volna, hogy a po- litikai önállóság a hanyavetésnek nyitva utat, bizonyos hívó és megvető sajátosságok fejleszt ki a nemzetekben.

Ime, a francia és porosz között legújabbban kitört viszályban, a német saját szenvedélyes ma- gatartása és tulhevílt vádaskodása Franciaország ellen arról tesz tanuságot, hogy a németek min- den mellőnyösöget elfelejték. Némely lap már annyira ment, hogy a történetben gyökerező té- nyek valódságát is megtagadja czelszóságnak biztosabb elérhetése végett. Mert ezt kívánja a hála, melylyel németország Franciaországnak tartozik. A háború kimondásáért rablással fonto- gatással, gyújtogatással vádolják a francia né- pet és fiait minden különbség nélkül fosztogató vandálokként tüntetik föl, kik a polgároságot jö- tek megsemmisíteni! Ezt állítják a német lapok, ezt kiáltotta legújabbban Hartmann Mór, német költő, „Uj Presse”-ben, ezt visszhangoztatta különnemű ányalattokkal Fanny Lewald, az ismert írónő. A németek már elfeledték, hogy az 1789. óta meg- kezdett háboruk nagy része, indokilag és ered- ményében, a német nemzetnek nagy előnyöket szerezve, a németek politikai érettségét nagyban előmozdítá. A júliusi és 48-ki forradalomból, a krimi háború- és az 1859 ki hadjáratból, a legna- gyobb haszna Németországnak volt, és most mégis afrikai haremásáknak, fosztogatóknak, gyujto- gatóknak nevezik ama népet, mely egy elbaszo- dott német fejedelemtől elégtételt mer kérni jogai

* A „Szépirodalmi Közlöny” legújabb számból.

tábornok és Reuter ezredes megsebesítették. Göben tábornok jelenti továbbá, hogy a Frossard-hadtestből néhány százán elfogattak. A foglyok állítása szerint velünk szemközt négy divisio állott. — A küzdelem csak akkor ért véget, midőn teljesen beasettedt. Az ellenség visszavonulását a Spicherenből erős ágyútűzeléssel fűdözte. Steinmetz tábornok, ki este érkezett meg átvette azután a hadparancsnokságot. Francois tábornok elesett. A veszteség, különösen a tisztok sorából nagy. Az ellenségnek sok halottja van.

Mainz, aug. 7. reggeli 4 óra 50 perc. A koronaherceg jelenti aug. 6-ka este: A Mac-Mahon feletti diadalmos csatában, kinek hadtestét de Failly és Canrobert divisiói szaporíták, két sas, hat mitrailleuse, s 30 és néhány ágyu foglaltatott el. Fogoly eddig négyezer számláltatott meg. Rose tábornok megsebesült. Kirchbach tábornok ismét átvette hadtestének parancsnokságát. A veszteségek mindkét részről nagyok.

Páris, aug. 6. 8 óra 25 perc este. A minisztertanács proclamatiója tudatára adja a lakosságnak, hogy a hamis hírek terjesztői ellen vizsgálat rendeltetett, s hogy az ismétlés ellen erélyes intézkedéseket tettek. A proclamatió a haza és hadsereg nevében csendet türelmet, és a rend fontartását kéri, minthogy Párisban történő rendetlenségek győzelmet jelentenének Poroszország számára. A proclamatió minden beérkező biztos hír rögtön közlését igéri. A proclamatiót az egész kormány aláírta.

Mainz, aug. 6. este. Hivatalosan jelentik: Saarbrücken kiürítése után az egész francia hadsereg az ország benseje felé vonul vissza.

Páris, aug. 6. este. Hamis hírek terjesztése miatt elfogatások történtek. A börtönlátogatók s idegenek közt verekedés folyt. A Vendome-téren nagy néptömeg gyűlt össze, mely az igazságügyminiszterrel az elterjedt hamis hírek forrása után kérdezősködött. Ollivier tetszés között haranguirozta az összecsozdult nagy néptömeget, s kijelentette, hogy a hírek terjesztői el fognak fogatni. Egyszersmind kinyilatkoztatta, hogy minden beérkező hírről lehető hamar tudósítást fog adni.

Az utolsó kivatalos tudósítások komoly csapatösszpontosításokat jelentenek a bádeni Rajnaparton. Colmar és Hüningen között nagy elővigyázat uralkodik, oly intézkedéseket tettek, hogy a sereg minden eshetőségre készen álljon. Elsassa lakossága csodálatra méltó hazafisággal közreműködik.

Bécs, aug. 7. A porosz győzelmeit a börze a mai magánüzletben árcsökkenéssel fogadta. Ma délből nagy minisztertanács Ö felsége elnökelete alatt.

Berlin, aug. 7. A lelkesedés leirhatatlan. Ma kivilágításra készülnek. A fran-

ciá hagyományai megértéseért. Valóban nem ártana fontolóra venni, hogy midőn a mult század legnevezetesebb és az emberi jogokért vívott háborújában Franciaország milliókat áldozott és fiai küldte az amerikai harcstérre, ama kihívó német fejedelmek egyik elődjének társa, talán rókona ott közel a Rajnához ezerszoros indítá utnak alattvalójait angol bérenczek képeiben a szabadság ellen harcolni. Jó is volna, ha az új Németországot bíznák meg a történelem megírásával!

Igaztalanságnak, jogbitorlásnak mondják Franciaország jelen fellépését, de elfeledik, hogy a szent szövetség idején egész Európa készen állott Franciaország megsemmisítésére, még azután is, midőn a francia nép tényleg is bebizonyította, hogy nem áll közösségben fejedelmeinek családjával. Bezzeg akkor senki sem szólalt fel a francia nép mellett, sőt egész Németország késéggel támogatta amaz eljárást, mely a háboruban kimerült Franciaország fellábadásának tényleges megakadályozására volt igénybe véve. Igen! Fennhangon kiáltják a német lapok, hogy Franciaország égbekiáltó igaztalanságot követ el, midőn megsemmisítve milliók jólétét, Németországra ront, mintha tisztán csak Franciaországtól függene az örökös béke megszilárdítása. De elfeledik Poroszország 1866-diki eljárását, mely a legirtózatossabb testvérbarcok egyikét idéző elő. Ott, hol tényleg beszélnek, kár olyasmit állítani, mi a népek önértéket sérti és a történet elferdítését célozza.

Es Lewald Fanni asszony is philippikákat szór Franciaország és első sorban a francia nők ellen. Kár is a német nőknek francia minták után öltözködni, hisz főleg a berlini nők háziasága (?) különben sem szorult oly csillámító külsőre, minő a francia chignon. Egyszersmind azt is hozzátehetne volna, hogy nem illik a német asszúknak és asszonyoknak egy Daier, Staël vagy épen egy George műveiben gyönyörködni, miután Németország ezeknél különösen irónokot mutat fel egy Mühlbach, egy Polko és Fanni Lewald személyében! Miért nem tette ezt is hozzá? hisz Németországban ma még ily állítást sem bolygoznak képtelenségnek!

Vajda Viktor.

cia hadseregben teljes felbomlás uralkodik.

A minisztertanács egy rendelete a Szajna-departement-et ostromállapotba helyezi, s a kamrákat e hó 11-ére egybehívja.

Páris, aug. 7. Az egybehívott kamráktól újabb hitel üjjonczozás fog kéretni. Kitűnik, hogy a francziák hibásan itélték meg a porosz haderőt.

Páris, aug. 7. Mac-Mahon elvesztette a csatát a tulnyomó számu ellenséggel, szemben, és több órai harc után jó rendben vonult vissza. Frossard Saarra vonult vissza.

Páris, aug. 7. A belügyminiszter proclamatiója a komoly hírek folytán az általános hazafiai erélyre hivatkozik s a roppant segélyforrásokra utal.

Páris, aug. 7. Hivatalos hírek szerint a csapatok, melyek eloszolva voltak, Metznel csoportosulnak. Frossardról semmi hír, úgy látszik az éjjel jó rendben visszavonult.

Páris, aug. 7. (Délután.) Egy metzi sürgöny ezt mondja: Hogy minket itt gyámoltsanak, Páris és Franciaországból nagy erőfeszítésre van szükség. Itt nem veszítjük el sem a hidegvérűséget, sem a bizalmat. Mac-Mahon Reischoffennal vonul vissza a nancyi ut fedezete mellett. Frossard hadteste súlyos veszteségeket szenvedett. A védelemre erélyes rendszabályokat teszünk. Leboeuf az előrsőknél van.

Mainz, aug. 7. d. n. 5 óra. A porosz tábor előnyomulása folytán holnap döntő csatára készül. A főhadiszálláson a győzelmek feletti öröm és lelkesedés roppant.

Bécs, aug. 7. A Krakó, Eperjes és Enns mellett eszközözendő erősítések és sánczolatok készítésének terve Ö Felsége által visszautasított.

Az „Alföld“ magántávsürgőnyei.

Mainz, aug. 8. A porosz főhadiszállás Kaiserlauternből a franczia Chalomba (?) tétetett át. A délnémet hadsereg három ponton átlépte a Rajnát s egyenesen Nancynak megy.

Páris, aug. 8. Egy proclamatió a hazát veszélyeztettnak nyilatkoztatja. Honvédelemservezetik. — Minden husz és negyven év közötti polgár fegyverbe hivatott.

Páris, aug. 8. (Este.) Itt és Lyónban erős republikánus tüntetések. A remület általános, s ennek folytán a kamrák már holnap megnyitvatnak.

Egy most érkezett jelentés szerint több franczia vár a poroszoktól elfoglaltatott. A minisztertanács permanens.

Páris, aug. 8. Három franczia hadtes már tönkre tétetett, maradt még csak három ép. Mára iszonyu csatára készültek.

Ujdonságok.

A magyar sorsjegykölcsön első húzása, mely aug. 15-re volt kitűzve, az akkorra eső két ünneppal folytán aug. 13-án fog történni.

József főherczeg legújabb rendelete szerint mind ama tartalékosok, kik 1869/70-ben a honvédseregbe áttértek (a tengerészeti gyalogságot kivéve) tartoznak azonnal fegyvergyakorlatra jelentkezni.

A honvédelmi miniszteriumban pár nap óta rendkívüli tevékenységet fejtenek ki, miután 120,000 embert akarnak okvetlenül fölfegyverezni, s még eddig csak 80,000-ról van gondoskodva. Több vállalkozóval kötöttek már szerződést az öltöny-szállításra nézve. Közélebb Domantzy István is Bécsbe utazott hasonló ügyben. A pár nap előtt vásárolt 105 darab lóval Holley ezredes utazott le Debreczenbe.

Figyelmeztetés. A cs. kir. államvasutársaság jelenti: 1) hogy az időközben elzárt augsburg-nürnbergi vonal a nyugati irányban ismét megnyílt, s a szállítmányok fennakadás nélkül juthatnak célhoz a nevezett helyeken át. 2) A lindau-avójcei liszt- és gabnázótelek, mely csak rövid ideje nyílt meg továbbra is így marad. 3) A boroszló-stettini közlekedés ismét megnyílt, de nem Berlinen, hanem Posenen keresztül. 4) A közlekedés Bodenbachon át Drezdán mindeaféle portéka számára nyitva áll, Drezdán tul azonban már el van zárva.

— Zágrábban — mint onnan a „Wanderernek“ távirják — ellenszemet tanúsítanak az újonnan kinevezett érsek Mihajlovics ellen. — A szögleteken falragaszok voltak: „Eljen Strossmayer“ felirással. Midőn e hó 7-dikén bevonult Zágrábba, a nép mindenfelől „Eljen Strossmayer“, kiáltásokkal fogadta, s több névjegyet is dobta kosójába, melyekre szintén ez volt írva.

A londoni lordmayor jul. 31-ki ebédén Gladstone ezt mondta: „A sértett emberiség, a megszorított művelődés, a vallás nevében kijelentem, hogy az emberiség és korunk történeté-

ben soha nem volt szomorubb esemény, mint a mostani háború.“ (Pedig volt: Irland „rendszabályozása“ és Kelet-india „polgárosítása.“)

Több magyarországi sebészmeister az utóbbi időben az erlangeni egyetemhez fordult orvostudori oklevél elnyerésé végett. A közoktatási miniszter most figyelemzeti az illetőket, ne kövessék ezen eljárást, mert ez oklevelek mindaddig nem érnek semmit, míg mi nálunk az egyetemen, vagy valamely ausztriai egyetemen nem notifiáltaknak (hónosítottaknak); mert a külföldön sem elég az orvostudori oklevél az orvosi gyakorlatra, hanem ott a gyakorlat külön szigorlatoktól feltételteltek.

Egy püspöki beszéd. Ranolder püspököt Rómából hazatértek. Veszprémben jul. 30-án finyes fáklýámenettel is megtisztelték. Eötvös Károly megyei aljegyző tartá ez alkalomkor az üdvözölő beszédet, mire a püspök ur, mint nekünk írják, így felelt: „Vajmi jól esik főpásztori szívemnek, a szeretetnek és bizalomnak ezen nyilvánulása. Isten fizesse meg, én részemről mindkettőt szívemből viszonszom. Rám nézve ez vigasztalás, mert látom, tehát csakugyan vizshangra talált törekvésem a kellemetlen feltalakodók ellenében. — Meggyőződéseim és hivatásom érzetében, inkább akartam istennek, ha aznap, az egyháznak szolgálatot tenni (Ejjen!); inkább óhajtam az alapos tanulságot, az istenes erkölcsi-életet széles e világon előmozdítani, mert ezek a valódi jólétnek alapjai; de ugyánazért mindnyájan egyértelműek, egyakaratauk legyünk! — Ismélem, kedveseim, mert az egységben rejlik az erő, mindnyájan egyakaratauk legyünk, mert a jólétben csak így fogunk sikeresen haladhatni, így isten áldása léend velünk, így bennünket is, hazánkat is, isten fogja oltalmazni. (Ejjen.) Egyértelműek, egy akaratauk legyünk! így lesz isten velünk, mit én edes hazámnak, az egyháznak, Veszprémnek, a kedvelt Veszprémnek lelkéből kívínik. Isten áldása legyen valamennyitekkel, isten vezéreljen valamennyiteket! Ez egyszerű szívélyes szavak után a közönség eloszlott, s másnap a megyei és városi küldöttség tisztelgett a püspöknel.

György, párisi érsek hosszú iratot bocsátott ki a lelkesekhez, melyben világi lelkesedéssel beszélve a mostani háborúról, általános inakát s miséket rendel a franczia fegyverek szerencséjeért, nem egy nap, mint a poroszok, hanem a háboru egész tartamán. Rendel egyebiránt praktikus dolgot is: Általános gyűjtést valamennyi templomban a sebesültek javára.

Díjlövészet eredménye aug. 7-kéről:

	Szeg.	4.	3.
Schilovszky Péter	2	3	
Krinner Alfréd	2	6	
Jorgovits Döme	1	—	
Náray Imre	—	8	
Dományi János	—	4	
Bruckmüller Gusztáv	—	2	

Azonkívül 43 egyes 56 kettős.

A postaközlékekdel Pest-Bécs és Páris közt, a háboru ideje alatt egyedül az olasz vonalon történik; a menet Nabretinán át 72 óráig tart s napokint egyszer indul.

Egy franczia főtiszt minden gombot aranyból csináltatott ruháira s úgy ment a táborba. Azt gondolják önök, hogy affectatiból? nem. Practicus ember az. Ugy gondolkozott, hogy ha a farkusok el találják fogni, jó lesz azoka aombokat egyenkint levágni a pénzért tenni.

A honvédelmi miniszterium a törvény-hatóságokhoz két rendeletet bocsátott ki. Az egyikben az államkincstár iránti tekintetekből megrendeli, hogy a katonaság elhelyezése ne hat hérel hat hétre, vagy három hónapról, három hónapra, hanem, mint eddig, fél évenként változtassák. Anasodikban pedig meghagyja, hogy e változtatás az eddig szokásban volt május és november hónapok helyett április és október hónapokban történjék, kivéve a tisztántuli részekben, hol április helyett május hó megmarad.

Egy háboru költségei. Az 1861—5-iki éjtámkamerikai polgár-háboru összes költsége 18 ezer millió forint. — Ennyibe került néhány művetlen ember macakassága, melylyel a rabszolgák fehabadtításának ellenszengült.

Hatósági atyáskodás. Egyik kisebb törvényhatóság előjárójának véleményes jelentést kért volna tennie a kerületben alakulni akaró egyik olvasó-egyletről. Történetesen az egyelet na nyerto meg a hatóság rokonszenvést s ez azért milonkép szerette volna, ha a felsőbb helyben hagyat meg nem nyeri. Nagyobb nyomtaték kedvet a következő indoklatát, toldta melléje: „Az egyelet alakitni akaró polgárok oly legények, hogy a tagsági díj fizetése által könnyen megerőltetnek magukat, minek folytán magzataikat ne testni s fontartani nem lesznek képesek, úgy, hogy könnyen az állam terbére eshetnek. Hogy ez kerületessék, szükséges az egyeletet betiltani!“

Vajda-Hunyad várában javításközben egy falvakolat alatt két freskoképet találtak, mely vigosan Hunyady Jánost és nejét Szilágyi Erzsébet ábrázolja. E két képet, mint halljuk, már lenyképesték, s nemsokára mindnyájan láthatjuk ama arczképeket, melyek eredetijükhöz leginkább hasonlítanak.

Bd án, augusztus 6-án következő számok huzaatok ki:

65 45 16 43 60.

Közzgazdászati.

A 33 millió ezüst váltó.

Azon roppant könnyelműséget melylyel az egy bécsi miniszteri kabinet a bankkata bécseit elhelyben hagyta, minden józaváló bécsi laprösen ostorozza. Az „Öst. Oekonomiste“ e tárról így ír: Mig más országok az önségely utj igyekezőnek az ipar és kereskedelem súlyos heletén segiteni, addig a neutralitás különböz nem között ingadozó Ausztia az állami segély kaiba veti magát, s hogy a jegykészletet szapora, az állam által valódságos ércznek nyilatkoztatja a 33 millió ezüst váltót.

Eltéktelve attól, hogy ez törvénytelen eljárás abban nagy gazdasági veszélyt látunk.

Hogy az osztrák kormány, mely az ilyféle manipulációból hasznót fog húzni, azt pártolja, ez nem lep meg; ép oly kevéssé üdöndk meg azon, hogy a nagyrészt védvámhivékől és állami segélyre számot tartókból álló alsó-ausztriai ipar- és kamara helyesli az intézkedést, de meglepő az, hogy maga az osztr. nemzeti bank is, melynek oldalán egy tekintélyes nemzetgazda is áll, elősegíti az intézkedést, mely által a feneketlen papir-gazdálkodás mocsarába vezetettünk.

Az ezüstre szóló váltó ép oly kevéssé ezüst mint a check vagy más utalványpénz, ép oly kevéssé ezüst, mint a fészalófogód. Ha a deviza ezüst volna, akkor a katonabehívási parancs is élő ember volna. Vagy az orosz parancsnok helyzetét akarja a nemzeti bank elfoglalni, kinek serege egy része csak papírosan van meg. Csak könynyelmű vagy lelkijemeretlen parancsnok vehet ily csapatot számításba valódságos katonaság helyett.

Hogyan lehetséges, hogy a roppant veszélyt fel nem ismerik. A 33 millió ezüst váltónak ezüsttel történt egyenlősítése egy colossalis váltónyargalás kezdete. Ma az iparos és kereskedő-közönség javára bocsátatik ki 33 millió, holnap talán a nagy töképenességek javára 66 millió és aztán az állam javára 132 millió. E felett minden független lap egyetért, csak a „Neue untré Presse“ találja a dolgot rendén.

De annyi bizonyos, hogy az osztrák nemzeti bank amaz intézkedés által nagy igazságtalanságot követ el a törvény és a közzgazdaság ellen. Általa oly meredélyre lépett, melyen nincs megállapodás és a mely végromlásba vezet.

Azt hisszük, hogy midőn már a bécsi közhangulat is ily véleménynyel van a 33 millió ezüst váltónak a fundatibva történt felvételéről, nem szükséges többé bizonyítgatnunk, hogy az osztr. nemzeti bank annyira átalakult, hogy lényleg hazánkban fennálló monopoliumát most már semmi szin alatt sem kell respectálnunk. Bár mily kedvezőtlennek látszék is a jelen háborus idősak a bankügy rendezésére nekünk e nagy nemzeti feladatot továbbra nem szabad elhatalastanunk. Független magyar jegybankot kell állítani, még mielőtt az osztr. nemzeti banknak alkalmá lenne, hazánkat értéktelen bankóval elárasztani.

Üzleti hetiszemle.

Pest, aug. 6.

Gabnaüzlet. Külföldi piacokon nyomastó hangulat uralkodik; az ismert okok, hogy a háboru hátterbe szorítá az üzleti érdekeket, hogy Anglia és más államok és Oroszország és Amerika nagy gabnakiutrelére számítanak. Az éltára átlag alantabban záródik, mint a mult hét végén. Vidéki piacainkon a gazdák igen tartóskodók és a forgalom nagyon korlátozt.

Pesten meglehetősen jó hangulat volt buzára, a malmok készséggel vásárolták, mivel nagy mennyiségű szállításra kaptak megrendelést. S minthogy csekély volt a behozatal, a malmok drágán vásárolták. A termény-tulajdonosok megingit igen magas követelésekkel álltak elő s ezek miatt a forgalom nem nyerhetett nagy kiterjedést, főleg miután a kiviteli kereskedők alig vásároltak. A magas áremelkedés három havi fizetésnél abban találja indokát, hogy az első osztályu malom-váltókat a bankok 3—10, a másodosztályukat 14—17 százalék magas kamat mellett számították le.

A buza forgalom mintegy 140,000 vámmászára ment (ennek jó része új árú volt) 20—25 kr. árjavulással, 88 fns 6 ft 30—35, 87 fns 6.20—25, 86 fns 6 ft — 6 ft 10, 85 fns 5.75—90, 84 fns 5.68—80, 83 fns 5.50—70, — mindez készfizetésre van átszámítva.

Rozsra a fogyasztó közönség részéről tartósan nagy tudakozódás volt. A forgalom meglehetősen élénk volt és 40,000 mérőre ment 20—25 kr. árjavulással: 80 fontra kimérva 3 ft 50—60 kr. Árpa hiány miatt üzletellen. Zab igen nagy kereslet mellett roppantul felment, tavalyi árú 3 ft 50, kész árú észre szállítva 2 ft 30—32½ kr 50 fontra kimérva. Kukorica szintén kedvelt volt, meggyérült kássalé mellett 10—15 kr-ral megjavult eladatott 30,000 mérő vm. ként 3.35—40 kr-jával.

Hüvelyesek. Fehérbab külföldi számlára kerestetett, több tétel 5¼—5½ frton kelt el vámmászánként.

Más füzéleknek való után nem volt oly élénk tudakozódás, árúk nem változtak.

Lisztnek igen jó kelendőssége volt, főleg barna lisztet vettek nagyobb tételekben bel- és külföldi számlára; a megszilárdult árak: 0 számú 14 frt 10—30, 1 sz. 13.50—70, 2 sz. 13.10—20 3 sz. 12.70, 4 sz. 12.30, 5 sz. 10.90, 6 sz. 9.20, 7 sz. 8.30 kr, 8 sz. 7.70, 9 sz. 5.50; finom korpá 3 ft. durva 2.40—50, — mindez készfizetésre a szákot ingyen adva.

Repeze megjavult hangulatát fenntartá, üzérkedők is feltettek ki gyenge tövékenységet s így 25,000 mérő kelt el, káposzta-repeze 6.75—87½ kr-jával, banáti 6.60—70 kr-jával.

Repezeolaj árleengedéssel meglehetősen kelendőségnek örvendett 500 mássa nyers olaj észre 25¼, 600 mássa finomított észre 26¼ frton adattott el hordóval együtt.

Az aradi kereskedelmi és iparbank

ajánl magyar államsorsjegy-kölcsön sorsjegyeket, buzás f. augusztus 15-én, főnyeremény 300,000 forint, valamint eszekhez igérvényeket, megvers és elad mindennemű állam-, ipar- és sorsjegy-kötvényeket, arany- és ezüstérméket. — Mindennemű állam- és magán-sorsjegyek kölcsönös megállapodás szerinti részlettségére, a legelőnyösebb feltételek mellett adatnak el. (658—14)

A Lloydjegyzetek változatlanok.

Távirati tudósítás

a bécsi borsáról 1870. augusztus 8. án.	
5% Metalliques	52 75
Hittalúsítet...	234.50
Nemzeti kölcsön	62 60
Váltó Londonra	127.75
1860. évi kölcsön	86 50
Értelst...	127.
Bankrésvény.	665
Arany.....	6.02
Napoleonor 10.29½	

A szerkesztésért felelős: Bettelholm Vilmos.

